

Yrkeshögskolan

OMRÅDESANALYS 2025

Handel

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkeshögskolans statistik	5
Bedömning av platsernas utveckling	5
Handel	6
Utfall ansökan YH-program 2024	7
Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan	17
Bedömning av utvecklingen för nya platser inom YH-program med start från 2026	21
Definitioner	23

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning och hur många platser som kan beviljas för start.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens

beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- Utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- Resultat från genomförda utbildningar
- Beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- Regionalt utbud och regional efterfrågan
- Bedömning av nya platser

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från *Svensk utbildningsnomenklatur* (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på arbetsmarknadens utveckling.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå, när så har varit möjligt.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns mycket statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- outnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas och hur många platser som kan beviljas för start höst 2026 och vår 2027.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Handel

Denna områdesanalys omfattar de utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan som bidrar till kompetensförsörjning inom den svenska handeln, såväl butiks- som e-handeln.

Affärsutvecklare	SUN-KOD 340xc
Optikerassistent	SUN-KOD 341zd
Butikskommunikation	SUN-KOD 342zb
E-handel	SUN-KOD 341zc
Ledarskapsutbildningar inom handel	SUN-KOD 345ab

Utfall ansökan YH-program 2024

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Affärsutvecklare	5	1
Optikerassistent	3	1
Butikskommunikation	2	2
E-handel	9	1
Ledarskapsutbildningar inom handel	3	2

Källa: MYH.

**Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.**

Utbildningsinriktningar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Affärsutvecklare	70	35	70	35	35	
Optikerassistent	100	100	35	35		
Butikskommunikation	140	140	105	70	35	
E-handel	207	105	105	105	35	
Ledarskapsutbildningar inom handel	70	115	55	30		

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2025 påverkar i huvudsak slutåren 2027–2028 och framåt eftersom utbildningarna är mellan 200 och 415 yrkeshögskolepoäng långa. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningsomgång och på så vis byggs utflödet på framåt.

YH-flex

Inom YH-flex 2025 fanns vid tidpunkten för publicering av denna områdesanalys utöver ovan redovisade utbildningsplatser, tre platser till butikskommunikation samt fem platser till ledarskapsutbildningar inom handel,.

Andra områdesanalyser med koppling till handel är *Företagsförsäljning och marknadsföring* samt *Distributions- och försörjningskedjan*. Utbildningsinriktningen apotekstekniker, med utbildningar

som leder till arbete i de fysiska apoteken, återfinns i områdesanalysen *Farmaci och läkemedelstillverkning*.

Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2021	2022	2023
Affärsutvecklare	85 %	89 %	83 %
Optikerassistent	68 %	74 %	90 %
Butikskommunikation	97 %	92 %	74 %
E-handel	79 %	77 %	85 %
Ledarskapsutbildningar inom handel	76 %	68 %	71 %
Totalt för yrkeshögskolan	70 %	68 %	68 %

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2023).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Affärsutvecklare	57 ± 13	..	..	..
E-handel	80 ± 6	47 ± 9	33 ± 8	20 ± 7
Totalt för yrkeshögskolan	84 ± 1	62 ± 1	25 ± 1	13 ± 1

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH och SCB.

Om en cell är prickad betyder det att antalet observationer är för få för att kunna visas.

SCB har fått i uppdrag av myndigheten att ta fram uppgifter även för de utbildningsinriktningar som har haft för få svarande för att ett resultat ska kunna publiceras för aktuellt år. För att åstadkomma detta har de tre senaste årens resultat räknats samman. På så vis kan myndigheten också visa resultat för affärsutvecklare, optikerassistent, butikskommunikation samt ledarskapsutbildningar inom handel.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2021–2023 sammanräknat).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Affärsutvecklare	75 ± 7	36 ± 8	53 ± 9	11 ± 6
Optikerassistent	78 ± 8	73 ± 9	18 ± 8	9 ± 5
Butikskommunikation	80 ± 9	32 ± 11	47 ± 12	21 ± 10
Ledarskapsutbildningar inom handel	82 ± 9	31 ± 11	51 ± 12	18 ± 9
Totalt för yrkeshögskolan	88 ± 0	65 ± 0	25 ± 0	11 ± 0

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2022	2023	2024
Affärsutvecklare	3 %	0 %	6 %
Optikerassistent	0 %	0 %	0 %
Butikskommunikation	5 %	0 %	0 %
E-handel	1 %	1 %	0 %
Ledarskapsutbildningar inom handel	30 %	33 %	6 %
Totalt för yrkeshögskolan	12 %	11 %	9 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Samtliga utbildningsinriktningar i denna områdesanalys uppvisar högre examensgrad än genomsnittet för yrkeshögskolan.

Vad gäller andel i arbete och överensstämmelse mellan arbete och utbildning året efter examen är resultaten generellt lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan. Andel i arbete är särskilt lågt för affärsutvecklare medan optikerassistent visar något högre resultat än genomsnittet vad gäller överensstämmelse mellan arbete och utbildning.

Platserna nyttjas i hög utsträckning inom samtliga utbildningsinriktningar.

Slutsats

Utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys visar goda resultat avseende examensgrad och nyttjade utbildningsplatser. Däremot är resultaten för andel i arbete och arbetets överensstämmelse mellan arbete och utbildning året efter examen lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Handeln är en av näringslivets största branscher och sysselsätter cirka 600 000 människor. Handeln består av två övergripande branscher, detalj- och partihandel. Detaljhandeln innefattar försäljning i fysisk butik och e-handel direkt gentemot slutkonsument medan partihandeln utgör handel, även kallad grossistverksamhet, med stora volymer mellan företag och vänder sig således inte direkt till slutkonsument. Även partihandeln kan innehålla e-handel. Detaljhandeln kan också delas in i två delbranscher, dagligvaruhandel och sällanköpsvaruhandel.

Enligt Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) har branschens kompetensbehov breddats och fördjupats och företagen har behövt rekrytera fler yrkesroller och mer specialiserade medarbetare. Den kartläggning som återges i rapporten visar att drygt var tredje svarande uppger att de behöver öka antalet anställda inom de närmaste tre åren och att behovet är extra stort i Sydsverige, övre Norrland samt Östra Mellansverige. Samtidigt svarar fyra av tio att de varken kommer behöva öka eller minska antalet anställda, medan var fjärde är tveksam. Kartläggningen visar också att företagen upplever en osäkerhet kring huruvida utbildningssystemet tillhandahåller de kompetenser som handelssektorn behöver. Företagen är relativt nöjda med utbildning på gymnasial nivå medan osäkerheten är stor gällande utbildning på högre yrkesnivå, såsom yrkeshögskola, samt akademisk nivå. Samtidigt anger många företag att de haft svårt att få tag på rätt kompetens de senaste fem åren. De mest eftertraktade kompetenserna inom både detalj- och partihandeln uppges vara försäljning, kundservice och kundbemötande.

I *Kompetensrapport* (2022) beskriver Svensk Handel att ny teknik, urbanisering och konsumenternas nya beteenden leder till en snabb strukturomvandling inom branschen.

Digitaliseringen ställer höga krav på affärssystem, teknik och it som möjliggör effektivare affärsm modeller, smartare analyser och ökade möjligheter att få rätt sak på rätt plats i rätt tid. E-handeln har vuxit med 21 procent per år under perioden 2003–2021, i jämförelse med den totala handeln som vuxit med cirka fyra procent per år. Samtidigt som butiker får stänga till följd av ökad e-handel blir valet av läge allt viktigare för de butiker som blir kvar. Företagen etablerar flaggskeppsbutiker där det finns köpstarka konsumenter vilket gör att butikerna, och därmed behovet av personal med rätt kompetens, koncentreras till de större städerna. Rapporten beskriver vidare att handeln är en bransch med hög personalomsättning. Detta beror bland annat på att handeln är en inkörsport till arbete för många ungdomar och unga vuxna som inte har för avsikt att stanna kvar, samt att det är en bransch med ett relativt stort behov av deltidsanställda. Traditionellt har behovet av personal ökat i takt med tillväxten i handeln men den digitala utvecklingen gör dock att många enklare arbetsuppgifter kan komma att automatiseras och ersättas av robotar. Antal anställda inom partihandeln förutspås fortsätta öka fram till år 2030 i och med tillväxten av e-handeln och behovet av fler och större lager, men utifrån en längre tidshorisont kan tekniken medföra att arbetsplatser mer eller mindre helt automatiseras. För att möta upp branschens kompetensbehov ser företagen positivt på det nya gymnasiala sälj- och serviceprogrammet men framhåller också branschnära utbildningar, såsom yrkeshögskoleutbildningar, samt universitets- och högskoleutbildningar.

I Svensk Handels rapport *Läget i handeln* (2024) står att läsa att 22 procent att handelsföretagen använder AI i nuläget, men att det finns stora skillnader mellan olika delar av handeln. För många större handelsföretag har olika AI-teknologier blivit självklara redskap i den dagliga verksamheten medan flertalet av de mindre företagen inte använder AI alls. AI används mest frekvent inom e-handeln och därefter i fallande skala inom partihandeln, dagligvaruhandeln och sällanköpsvaruhandeln.

Handelns ekonomiska råd skriver i rapporten *Handeln i snabb utveckling – med ökad produktivitet och servicekvalitet* (2024) om vikten av att integrera det digitala och det fysiska. Det blir avgörande för företag att kunna leverera en sömlös kundupplevelse oavsett kanal då kunderna idag blandar det digitala och det fysiska. För att möta konsumenterna behöver företag säkerställa att rätt närvaro och kommunikation finns i rätt kanaler. Tidigare forskning kring servicekvalitet har visat att det är viktigt med det personliga mötet medan senare forskning visar att detta endast stämmer för vissa konsumenter då andra konsumenter föredrar en mer automatiserad kundresa som de kan hantera själv och där de slipper mänsklig kontakt. Rapporten nämner att den tekniska utvecklingen i branschen ställer andra krav på kompetens hos personalen och de idag redan högt ställda kompetenskraven inom partihandeln förutspås öka ytterligare, i takt med automatiseringen och digitaliseringen. Rapporten nämner också att hållbarhet är ett annat område som påverkar handeln i stor utsträckning, där det finns en politisk uppmuntran till affärsm modeller och kundbeteenden som gynnar cirkulär ekonomi och återbruk.

Enligt SCB:s rapport *Trender och Prognoser 2023* (2024) fanns det år 2021 omkring 48 100 förvärvsarbetande med en yrkeshögskoleutbildning inom utbildningsgruppen

- företagsekonomi
- inköp
- försäljning och distribution

- marknadsföring
- bank
- försäkring och finansiering
- redovisning och beskattning
- ledning och administration
- kontorsservice och sekreterartjänster.

Majoriteten arbetar i yrken inom ekonomi, administration, kundservice, försäljning och inköp. I jämförelse fanns det år 2021 omkring 155 000 förvärvsarbetande med en högskoleutbildning inom ekonomi. Vidare bedömer SCB att kompetenskraven kommer att fortsätta att öka inom flera yrken inom ekonomi och administration, där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare utbildning. Att det i framtiden ställs högre krav på formell kompetens kan till viss del förklaras av ändrade och mer komplexa arbetsuppgifter till följd av den teknologiska utvecklingen. Sammantaget beräknas både tillgång och efterfrågan öka kraftigt fram till år 2040. Tillgången bedöms dock växa något mer än efterfrågan vilket gör att det finns risk för ett visst överskott på sikt. SCB menar samtidigt att prognosen inte kan ta hänsyn till att Myndigheten för yrkeshögskolan anpassar utbildningsvolymerna till efterfrågan.

SCB har dessutom nyligen genomfört undersökningen *Lediga jobb och rekryteringsbehov* som gör det möjligt att mer detaljerat än tidigare beskriva kompetensbrister på den svenska arbetsmarknaden. Statistik från undersökningen visar att det under tredje kvartalet 2024 saknades 1 600 inom yrkesgruppen butikspersonal.

Affärsutvecklare

Utbildningarna kan leda till yrkesroller som exempelvis product/brand/digital business manager, product strategist, scrum master, AI business consultant, AI-designer och it-strateg med AI-kompetens. En affärsutvecklare arbetsuppgift är att ansvara för utveckling av en verksamhet och dess processer. Det kan innebära att hitta lösningar på problem eller att se nya möjligheter och därmed skapa effektivisering, mervärde och tillväxt. Arbetet kan bedrivas på strategisk eller operativ nivå och kan beröra hela företaget eller vara avgränsat till enskilda frågor eller projekt. Affärsutvecklare kan arbeta i olika sektorer och branscher, på företags huvudkontor, i specifika affärsenheter eller som konsult. I offentliga organisationer kan motsvarande yrkesroll kallas verksamhetsutvecklare.

Lämplig grundläggande utbildning kan fås via gymnasieskolans ekonomiprogram eller försäljnings- och serviceprogram. Det finns alternativa eftergymnasiala utbildningsvägar till yrkesrollen via högskola och universitet såsom olika ekonomiprogram. Det finns även program och kurser som är särskilt inriktade på affärsutveckling, ofta i kombination med en ytterligare specialisering mot exempelvis digitalisering, entreprenörskap, marknadsföring eller bygg och fastighet.

Enligt SCB:s yrkesregister tillhör affärsutvecklare yrkesgruppen 2421 – lednings- och organisationsutvecklare. Av yrkesregistret framgår att det fanns cirka 51 000 anställda lednings- och organisationsutvecklare i Sverige 2023, i jämförelse med cirka 44 000 anställda år 2022. Dessutom fanns det cirka 1 100 egna företagare inom yrkesgruppen år 2023. I gruppen antal

anställda med en eftergymnasial utbildning mindre än tre år, i vilken personer med yrkeshögskoleutbildning ingår, fanns år 2023 cirka 8 500 vilket motsvarar 17 procent av hela yrkesgruppen. Majoriteten av de anställda har eftergymnasial utbildning, tre år eller mer. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år bestod av cirka 6 400 personer, vilka beräknas börja gå i pension under perioden 2029–2033. Det ska dock noteras att detta är en bred yrkesgrupp i vilken affärsutvecklare utgör en delmängd och där yrkeshögskolan i sin tur utgör en av flera utbildningsvägar till yrkesrollen.

Arbetsförmedlingen saknar yrkesprognos för affärsutvecklare men bedömer att det i nuläget finns medelstora möjligheter till arbete för lednings- och organisationsutvecklare och att efterfrågan förväntas vara oförändrad på fem års sikt.

För att nämna några branschspecifika behov så uppger Handelsrådet i rapporten *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) att handelsbranschen behöver anställa 500 affärsutvecklare de närmaste tre åren. Enligt Industrirådets kompetensbehovsundersökning, som presenteras i rapporten *Industrins kompetensbehov 2024–2027* (2024), hamnar kompetens inom affärsutveckling på plats nummer elva över de mest efterfrågade kompetenserna de tre närmsta åren. Tio procent av de tillfrågade företagen uppger att de räknar med att behöva mer kompetens inom affärsutveckling. Inom gröna näringar ingår affärsutveckling bland de fem topprankade kompetenserna.

Optikerassistent

Utbildningarna kan leda till yrkesroller som optikerassistent och optiksäljare. En optikerassistents arbetsuppgifter är rådgivning, försäljning och marknadsföring men även journaldokumentation och patientsäkerhetsfrågor kan ingå. Arbetsplatsen är oftast en specialiserad optikbutik men kan också vara en ögonklinik.

På eftergymnasial nivå saknas det alternativa utbildningsvägar till yrkesrollen, exempelvis via högskolan. Gymnasial utbildning kan utgöra en lämplig grund för anställning till yrkesrollen. Det är också vanligt att företag i branschen använder sig av olika internutbildningar. Branschorganisationen Optikbranschen framför också att en extrovert personlighet kan vara en avgörande faktor för att få arbete.

Enligt SCB:s yrkesregister tillhör optikerassistenter yrkesgruppen 5224 – optikerassistenter. Av yrkesregistret framgår att det fanns cirka 1 700 anställda optikerassistenter i Sverige år 2023, i jämförelse med cirka 1 500 anställda år 2022. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år bestod av cirka 140 personer, vilka beräknas börja gå i pension under perioden 2029–2033. Utfödet av ny kompetens på arbetsmarknaden skulle i genomsnitt behöva vara strax under 30 personer per år under denna period för att motsvara antalet pensionsavgångar i denna grupp.

Yrkeshögskolan har de närmaste åren ett utföde om 100 platser per år, vilket kraftigt överstiger antalet pensionsavgångar per år. Det ska dock noteras att ersättningsrekrytering på grund av pensionsavgångar utgör ett av flera skäl till att behöva nyanställa. Optikbranschen lyfter också fram att yrkestiteln optikerassistent är relativt ny och att yrkeshögskoleutbildningarna bidragit till att yrkestiteln blivit mer etablerad samt att det finns flera yrkesroller för motsvarande arbetsuppgifter, exempelvis säljare och butiksvärdinna. Det finns alltså fler

yrkesverksverksamma med andra yrkestitlar, som ryms inom andra yrkesgrupper i SCB:s yrkesregister och som sannolikt kommer ersättas av optikerassistenter.

Arbetsförmedlingen saknar yrkesprognos för optikerassistenter då underlaget är begränsat. Däremot bedömer Arbetsförmedlingen att det i nuläget finns stora möjligheter till arbete som optiker och att denna efterfrågan bedöms vara oförändrad på fem års sikt. Optikbranschen delar uppfattningen att det behövs fler optiker och menar samtidigt att optikerassistenterna idag får avlasta optikerna i högre grad än tidigare. En anledning till ökat behov av optikkompetens hör samman med den åldrande befolkningen då de flesta äldre behöver optiska produkter och hjälpmedel. Optikbranschen utgör den första instansen för ögonundersökningar där vissa ärenden sedan remitteras vidare till hälso- och sjukvården.

I Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) anges att handelsbranschen behöver anställa 1 800 optikerassistenter/glasögonförsäljare de närmaste tre åren.

Butikskommunikation

Utbildningarna leder till yrkesrollen visual merchandiser men även andra yrkesbenämningar kan förekomma såsom butikskommunikatör och dekoratör. Butikskommunikation handlar om att skapa inspirerande miljöer som stimulerar till köp både i butik och via e-handel. Arbetet kan handla om att långsiktigt planera butikslayout och utveckla visuella konceptet för att driva aktuella kampanjer samt produktlanseringar till butiker och återförsäljare. Arbetet i butik innebär att förstärka koncept, varumärken och sortiment genom säljande varupresentationer och skyltfönster, ofta i kombination med ytterligare arbetsuppgifter som butiksförsäljning. Yrkesrollen kräver god insikt i målgruppens köpbeteenden och kunskap om produkterna.

Enligt Arbetsförmedlingen kräver yrket visual merchandiser vanligtvis utbildning på eftergymnasial nivå. Lämplig grundläggande utbildning kan fås via gymnasieskolans försäljnings- och serviceprogram. Det finns ett begränsat utbud av alternativa utbildningsvägar. En av dem är Leksands folkhögskola som erbjuder utbildning till visual merchandiser/butiksledare.

Enligt SCB:s yrkesregister tillhör butikskommunikatör/visual merchandiser yrkesgruppen 3432 – inredare, dekoratörer och scenografer m.fl. Av yrkesregistret framgår att det fanns cirka 2 700 anställda inredare, dekoratörer och scenografer i Sverige 2023. Dessutom fanns det cirka 320 egna företagare inom yrkesgruppen. I gruppen antal anställda med en eftergymnasial utbildning mindre än tre år, i vilken personer med yrkeshögskoleutbildning ingår, fanns år 2023 cirka 700 vilket motsvarar 26 procent av hela yrkesgruppen. Majoriteten av de anställda har gymnasial utbildning. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år bestod av cirka 230 personer, vilka beräknas börja gå i pension under perioden 2029–2033. Det ska dock noteras att detta är en bred yrkesgrupp i vilken butikskommunikatör utgör en delmängd.

Arbetsförmedlingen har ingen yrkesprognos för yrkesgruppen visual merchandiser på grund av att underlaget är begränsat.

Enligt *Svensk Handels Kompetensrapport* (2022) väntas efterfrågan på visual merchandiser minska något till 2030 till följd av ett minskande antal butiker framför allt inom

sällanköpsvaruhandeln. För yrkesrollen kan det dock också finnas en arbetsmarknad i e-handelns utveckling av attraktiva presentationer av varor. I Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) anges att handelsbranschen behöver anställa totalt 900 visual merchandisers de närmaste tre åren.

E-handel

Utbildningarna leder till yrkesrollen e-commerce manager men även andra yrkesbenämningar kan förekomma så som e-commerce coordinator/business developer, marknadsförare/affärskonsult/projektledare inom e-handel, affärsutvecklare digital handel och e-handelsansvarig. Yrkesrollen innefattar all form av strategiskt och operativt arbete kopplat till digital försäljning och marknadsföring av varor och tjänster, både mot privatpersoner och andra företag. I arbetet ingår kompetensområden som e-handelns alla processer, försäljning, digital marknadsföring, logistik, analys, affärsutveckling och projektledning.

Det saknas sammanhållna alternativa utbildningsvägar till yrkesrollen e-commerce manager. Däremot finns det yrkeshögskoleutbildningar som leder till närliggande yrkesroller som affärsutvecklare, olika former av företagssäljare och marknadsförare samt yrkesroller inom logistik, expedition och transport. Inom högskola och universitet finns program inom digital handel och digital affärsutveckling samt kurser inom området e-handel.

SCB:s yrkesregister saknar yrkesgrupp som givet matchar yrkesrollen och därmed går det inte att uppvisa offentlig statistik för yrkesrollen.

Arbetsförmedlingen saknar yrkesprognos för yrkesgruppen e-commerce manager, däremot finns det yrkesprognoser för yrkesroller som delvis överlappar yrkesrollen, såsom marknadsförare och företagssäljare. Arbetsförmedlingen bedömer att det i nuläget finns stora möjligheter till arbete som marknadsförare och att denna efterfrågan bedöms vara oförändrad på fem års sikt. För företagssäljare bedömer Arbetsförmedlingen att det i nuläget finns medelstora möjligheter till arbete och att denna efterfrågan bedöms vara oförändrad på fem års sikt.

I Svensk Handels *Kompetensrapport* (2022) saknas specifika uppgifter om yrkesrollen e-commerce manager, däremot går det att läsa att online-marknadsförare tillhör en av de yrkeskategorier som antas växa mest procentuellt fram till år 2030, till följd av branschens digitalisering. Samma rapport beskriver också att det handlar om förhållandevis små volymer sett till det totala rekryteringsbehovet av olika yrkeskategorier inom handeln. I Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) anges att handelsbranschen behöver anställa 500 e-commerce managers de närmaste tre åren.

Ledarskapsutbildningar inom handel

Utbildningsinriktningen innefattar utbildningar till butiksledare men även andra yrkesbenämningar kan förekomma så som butikschef, säljledare/gruppleddare/kassaledare och digital store manager. Det är butiksledaren som har det övergripande ansvaret att se till att arbetet i butiken fungerar. Butiksledarens ansvarsområden varierar och kan innehålla såväl strategiska som operativa arbetsuppgifter, inom områden som verksamhetsplanering, budgetering, uppföljning, ledarskap, personalansvar och försäljningsoptimering.

För att bli butiksledare krävs både utbildning och yrkeslivserfarenhet. Grundläggande utbildning kan fås genom gymnasieskolans ekonomiprogram eller försäljnings- och serviceprogram. På eftergymnasial nivå finns alternativa utbildningsvägar via högskola och universitet, exempelvis kurser inom handel och ledarskap, masterprogram i management av digital handel och kandidatprogram inom retail management samt service management. Internutbildningar förekommer också.

Den yrkesgrupp som ligger närmast yrkesrollen butiksledare i SCB:s yrkesregister är 5221 – säljande butikschefer och avdelningschefer i butik. Av yrkesregistret framgår att det fanns cirka 16 000 anställda inom yrkesgruppen i Sverige 2023. Dessutom fanns det cirka 4 900 egna företagare. I gruppen antal anställda med en eftergymnasial utbildning mindre än tre år, i vilken personer med yrkeshögskoleutbildning ingår, fanns år 2023 cirka 2 300 vilket motsvarar 14 procent av hela yrkesgruppen. Majoriteten av de anställda har gymnasial utbildning. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år bestod av cirka 2 100 personer, vilka beräknas börja gå i pension under perioden 2029–2033.

Arbetsförmedlingen saknar yrkesprognos för yrkesgruppen butiksledare eller motsvarande.

Svensk Handels *Kompetensrapport* (2022) visar att butiksledare tillhör en av de yrkeskategorier som väntas minska något i antalet på totalen fram till år 2030, till följd av att antalet butiker kommer att minska, primärt inom sällanköpsvaruhandeln. Samma rapport anger att butiksledare utgör den fjärde största yrkeskategorin när det kommer till det totala rekryteringsbehovet inom handeln år 2030. Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) redovisar att handelsbranschen de närmaste tre åren behöver anställa 8 300 butiksansvariga säljare (säljande butikschefer), 4 900 chefer/arbetsledare (butikshefer, lagerchefer), 2 200 gruppleddare/teamleaders samt 1 200 kassaledare.

Vidareutbildning för yrkesverksamma inom handel

Yrkeshögskolans kurser kan vara ett bra verktyg för kompetensutveckling av de som redan är yrkesverksamma. Även YH-flex kan vara en metod för att höja kompetensen hos personer med yrkeserfarenhet.

För ett par utbildningsinriktningar i denna områdesanalys har det beviljats ett relativt stort antal platser inom yrkeshögskolans kurser. Nedan presenteras uppgifter om de beviljade kurserna.

Inom affärsutvecklare har myndigheten beviljat kurser inom exempelvis hållbar och cirkulär affärsutveckling, digitalisering samt innovation.

Inom e-handel har det beviljats kurser inom exempelvis hållbarhet, e-handel mellan företag samt digital försäljning via marknadsplatser.

Kurserna varierar mellan 20 och 70 yrkeshögskolepoäng. Dessa kurser kan även vara intressanta för andra yrkesgrupper som behöver kompetensutveckling inom handel. På motsvarande sätt kan det finnas relevanta kurser inom utbildningsinriktningar som återfinns i andra områdesanalyser såsom *Företagsförsäljning och marknadsföring*, *Företagsekonomi* samt *Distributions- och försörjningskedjan*.

Enligt Handelsrådets rapport *Handelns kompetensbehov – efterfrågade yrkesroller och kompetenser 2024–2027* (2024) finns det ett ökat behov av kompetensutveckling av befintlig personal på alla nivåer. I myndighetens kontakt med branschorganisationer framförs behov av att kompetensutveckla yrkesverksamma inom AI, digitalisering, ledarskap, hållbarhet, regelverk och säkerhet.

Tabellen nedan visar antalet beviljade platser för områdesanalysens utbildningsinriktningar 2024–2026. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Platser inom kurser med startår per utbildningsinriktning	2024	2025	2026
Affärsutvecklare	365	195	
E-handel	320	80	
Totalsumma	685	275	

Källa: MYH.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser inom YH-program som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Denna översikt visar att det finns en koncentration av utbildningsplatser till länen med storstäder, men att det även finns en viss spridning över landet.

Utbildningar till affärsutvecklare. Antal platser per region/län och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Blekinge	35	35	35			
Stockholm	35		35	35	35	

Källa: MYH.

Utbildningar till *optikerassistent*. Antal platser per region/län och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Jönköping	35	35	35	35		
Skåne	35	35				
Uppsala	30	30				

Källa: MYH.

Utbildningar inom *butikskommunikation*. Antal platser per region/län och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Skåne	35	35	35			
Stockholm	70	70	35	35	35	
Västra Götaland	35	35				
Stockholm och Västra Götaland*			35	35		

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Utbildningar inom e-handel. Antal platser per region/län och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Jönköping	35					
Skåne	35	35	35	35		
Stockholm	35	35	35	35		
Västra Götaland	70	35	35	35	35	
Halland och Västra Götaland*	32					

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Ledarskapsutbildningar inom handel. Antal platser per region/län och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stockholm	70	65	30	30		
Västra Götaland		25	25			
Halland och Västra Götaland*		25				

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA). Regionerna besvarar varje år en enkät som myndigheten skickar ut gällande efterfrågan på kompetens för de olika utbildningsinriktningarna inom yrkeshögskolan. Det utbud som regionerna har svarat på var det som gällde 2024 och nya platser kan ha tillkommit sedan dess. Att en region inte svarar på vilka behov som föreligger behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning. Nedan presenteras en kort sammanfattning av de inkomna svaren.

Affärsutvecklare

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Blekinge angett att utbildningsutbudet för affärsutvecklare bör bibehållas och även att det finns behov av innovationsledare inom många olika branscher.

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Stockholm angett att utbudet bör öka. De framför att handeln är under stort förändringstryck kopplat till digitalisering och hållbarhet och uppskattar att 490 affärsutvecklare behövs nationellt under de närmaste tre åren, och att det föreligger särskilt stort behov i Stockholm.

Optikerassistent

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Skåne och Region Uppsala angett att utbildningsutbudet för optikerassistent bör bibehållas.

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Jönköpings län angett att utbudet bör öka.

Butikskommunikation

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Skåne och Västra Götalandsregionen angett att utbildningsutbudet för butikskommunikation bör bibehållas. Västra Götalandsregionen framför att branschen ser ett fortsatt behov av visual merchandiser på yrkeshögskolenivå minst två år till innan kompetens kan komma från försäljnings- och serviceprogrammet.

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Stockholm angett att utbudet bör öka. De framför att det finns ett stort behov av visual merchandisers och butikskommunikatörer och hänvisar till en branschaktör som uppskattar att 900 tjänster behövs inom tre år.

E-handel

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har följande regioner angett att utbildningsutbudet inom e-handel bör bibehållas: Kalmar län, Skåne och Västra Götalandsregionen.

Västra Götalandsregionen framför att branschen i regionen tydligt uttrycker att utbildningen e-commerce manager är viktig att behålla. Lager/logistik, hållbarhet och cirkulära affärsmodeller är viktiga områden inom handeln framöver och det finns inom regionen ett växande behov av logistik på grund av många nya företagsetableringar. De menar vidare att branschaktör inom e-handel lyfter behov av att komplettera logistikutbildning med automatisering/robotisering.

Följande regioner har angett att utbudet bör öka: Halland, Jönköpings län och Stockholm.

Region Halland framför att den svenska detaljhandeln befinner sig i en digital transformation där e-handeln väntas stå för mellan 30–40 procent av detaljhandelns försäljning 2030. Handelns digitalisering ställer höga krav på affärssystem, teknik och it vilket medför behov av att anställa personal med kompetens inom it-utveckling, matematik, statistik och analys. Nya kompetensområden som efterfrågas inom handel och e-handel är webbutveckling, dataanalys, digital marknadsföring/marketing automation samt AI-driven marknadsföring.

Region Jönköpings län framför att deras län är ett nav för logistik och transport som är viktig för samhällsutvecklingen i länet, inklusive utvecklingen för andra branscher. Logistik är en del av regionens smarta specialiseringsstrategi och mer satsningar ska göras inom bland annat e-handel, multimodala transportsystem och fossilfria transporter. Den snabba tekniska utvecklingen, digitaliseringen och utvecklingen av handeln driver efterfrågan på ny kompetens.

Region Stockholm framför att flera branschorganisationer anser att det finns ett fortsatt stort behov av e-commerce manager framöver, både nationellt och i Stockholm.

Ledarskapsutbildningar inom handel

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Västra Götalandsregionen angett att utbildningsutbudet för ledarskapsutbildningar inom handel bör bibehållas. De framför att butiksledare är en bra utbildning som möjliggör för anställda att kunna göra en förflyttning vilket bidrar till bibehållande personal samt att utbildningen digital butiksledare är efterfrågad av branschen. De menar vidare att det finns behov av ledarskap på många nivåer och att det är viktigt att ledarskapsutbildningarna ger en förståelse för hela arbetet, från personal till lönsamhet. Andra viktiga kompetenser är operativt chefskap, att kunna leda och fördela arbete, vara en representant för arbetsgivaren, bemanningsplanering, verksamhetsplanering, målsättning och måluppföljning. En idé är att erbjuda fler korta kurser mot ledarskap.

Med utgångspunkt från antal platser år 2026 har Region Stockholm angett att utbudet bör öka. De framför att behovet av chefer och arbetsledare inom butiker uppskattas till 4 947 nationellt inom tre år och att behovet är särskilt stort i Stockholmsregionen.

Bedömning av utvecklingen för nya platser inom YH-program med start från 2026

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Affärsutvecklare

Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras på nuvarande nivå.

Optikerassistent

Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras på nuvarande nivå.

Butikskommunikation

Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras på nuvarande nivå.

E-handel

Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras på nuvarande nivå.

Ledarskapsutbildningar inom handel

Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras på nuvarande nivå.

Definitioner	
Andel i arbete	De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen. Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Examensgrad	Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad. Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen. Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har. För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.
Konfidensintervall	Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen $\pm$, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).
Utnyttjade platser	Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.
SUN-inriktningar	Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav). Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se